მასწავლებლის
პროფესიული სტანდარტი

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება/შრომითი სწავლება

(საბაზო და საშუალო საფეხური)

2008 წელი

(პირველი რედაქცია)

საბაზო ან/და საშუალო საფეხურის სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების/შრომითი სწავლების მასწავლებლის პროფესიული უნარ–ჩვევები

მასწავლებლის მიერ სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშის შექმნისას (მოცულობის გადმოცემა, ექსპერიმენტის ჩატარება მასალით, ემოციის გადმოცემა სხვადასხვა მხატვრული ხერხის გამოყენებით და ა.შ) განმსაზღვრელია ამ ხერხების ფლობა და არა ნამუშევრის შესრულების ხარისხი

პრაქტიკული უნარ–ჩვევებისა და იდეების გამოხატვა ხელოვნებაში:

ნამუშევრის შექმნისას კომპოზიციური განაწილების პრინციპების (წონასწორობა, პერსპექტივა, თავშეყრის წერტილი, წინა და უკანა პლანი, მასშტაბი, სიმეტრია,) **გამოყენება;**

ნამუშევრის შექმნისას ცივი და თბილი, კონტრასტული ფერების, ფერთა გრადაციის გამოყენება;

სხვადასხვა მხატვრული ხერხის (შუქ-ჩრდილი, შტრიხი, ლაქა, ბლიკი და ა.შ.) **საშუალებით საგანთა მოცულობის გამოსახვა;**

სხვადასხვა მხატვრული ხერხის (შუქ-ჩრდილი, კონტრასტი, კომპოზიციური განაწილება, სხვადასხვაგვარი მონასმი, ფაქტურა, კოლორიტი და ა.შ.) **და ეფექტების გამოყენებით ასოციაციების, ემოციების, იდეების გადმოცემა;**

სხვადასხვა ტექნიკის, პროცედურის (ფერწერის, გრაფიკის, კოლაჟის, აპლიკაციის, ტრადიციული ხელსაქმის რომელიმე სახეობის და ა.შ) **გამოყენება;**

კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენება დიზაინის შესაქმნელად, პრეზენტაციის ჩასატარებლად;

სასკოლო რესურსის შექმნა (თეატრალური რეკვიზიტები სასკოლო სპექტაკლებისთვის, სასკოლო სტენდები, წიგნების აკინძვა, რუკები და სხვ.) **და ადეკვატური გამოყენება;**

ექსპერიმენტის ჩატარება ნამუშევრის შექმნისას (ხელოვნების ელემენტების, პრინციპების, სხვადასხვა მასალის, ტექნიკისა და პროცედურის გამოყენებით).

ხელოვნების აღქმა კონტექსტში:

ხელოვნების ნიმუშის, ავტორის, ეპოქის ამოცნობა;

სხვადასხვა ეპოქის ხელოვნების (მაგ.: ძველი აღმოსავლეთი, ანტიკური ხანა, შუა საუკუნეები, XV–XIX საუკუნეების დასავლეთ ევროპა) გარჩევა–ანალიზი (შეუძლია იმსჯელოს სხვადასხვა ეპოქის დამახასიათებელ სტილისტურ ნიშნებზე (კომპოზიციური განაწილება, კოლორიტი, ხაზი, ფორმა, შესრულების მანერა), თემატიკაზე, იმაზე, თუ რა გავლენა იქონია ერთი ეპოქის ხელოვნებამ მომდევნო პერიოდის ხელოვნებაზე, ჩანს თუ არა შემოქმედის ინდივიდუალობა თითოეული ეპოქის ნიმუშებში (ადარებს ამ კუთხით ეგვიპტურ, ანტიკურ, შუა საუკუნეების, რენესანსის და სხვა ეპოქის ხელოვნებას). ნამუშევრის შინაარსის დაკავშირება ისტორიულ, პოლიტიკურ, სოციალურ და რელიგიურ კონტექსტთან (მაგ. დელაკრუას „თავისუფლება ბარიკადებზე“);

სხვადასხვა მხატვრული სტილის (რეალისტური და პირობითი ხელოვნების ნიმუშები (მაგ. ტიციანი, მიქელანჯელო – ბიზანტიური ფრესკები, მოზაიკა), სტილისთვის დამახასიათებელი ნიშნები (ფორმა – მოცულობითი/ბრტყელი, გარემო–რეალური/ირეალური, პროპორციები,მასშტაბი–რეალური/უტრირებული, დარღვეული, და სხვ.) **და ძირითადი მიმდინარეობების გარჩევა–ანალიზი;**

მსჯელობა სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების უახლეს კონცეფციებზე და ფორმებზე (ტექნოლოგია, თეორიები, გამომსახველობითი ხერხები, მასალა, რა ცვლილებები ხდებოდა ხელოვნებაში (ფერწერა, ქანდაკება, გრაფიკა, არქიტექტურა, დიზაინი და ა.შ.) და რომელი მიმდინარეობები არსებობდა მე–20 საუკუნის დასაწყისიდან დღემდე);

სახვითი ხელოვნების დარგებისა და ჟანრების ამოცნობა–დახასიათება, მსჯელობა მათი წარმოშობისა და განვითარების ისტორიის შესახებ.

იმის ანალიზი, თუ რატომ იყო განვითარებული ესა თუ ის დარგი სხვადასხვა ეპოქაში, რომელს ენიჭებოდა უპირატესობა და რატომ.

მსჯელობა დეკორატიულ–გამოყენებითი ხელოვნების დარგებზე, მათი წარმოშობისა და განვითარების ისტორიაზე;

მსჯელობა–ანალიზი ქართული ხელოვნებისა და კულტურის შესახებ.

კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია:

ხელოვნების ნიმუშის ანალიზი და შეფასება:

როგორ არის გამოყენებული ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევარში იდეის, შინაარსის, ხასიათის, განწყობილების გადმოსაცემად (კომპოზიციური განაწილება, ფერი, კოლორიტი, ფაქტურა, განათება; შესრულების მანერა: მონასმი, ხაზი, ფორმა; დეტალი: პოზა, ჟესტი, გამომეტყველება, აქსესუარები და ა.შ.;

სათანადო ტერმინოლოგიის გამოყენება;

სხვადასხვა სახის ღონისძიებების დაგეგმვა–ორგანიზება:

აქცია, საკლასო და სასკოლო გამოფენა, ზეიმი, სპექტაკლი, ექსკურსიები მუზეუმებში, გალერეებში, ქალაქგარეთ, კულტურული მემკვიდრეობის გაცნობის მიზნით და სხვ.

საბაზო ან/და საშუალო საფეხურის სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების/შრომითი სწავლების მასწავლებლის პროფესიული ცოდნა

სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები:

ხაზი, ფერი (ძირითადი, შედგენილი, კონტრასტული ფერები, კოლორიტი, ფერის ინტენსივობა, ნახევარტონი), შუქ-ჩრდილი, ფაქტურა, ფორმა, მოცულობა; პროპორციები; **კომპოზიციური** განაწილების საფუძვლები: მთლიანობა, სივრცე (ხედვის წერტილი, ჰორიზონტის ხაზი, პერსპექტივა, თავშეყრის წერტილი, წინა და უკანა პლანი) **სიმეტრია, რიტმი, წონასწორობა**, კონტრასტი.

ტექნიკა და პროცედურა:

ფერწერის, გრაფიკის სხვადასხვა ტექნიკა, ძერწვა, აპლიკაცია, ქაღალდის პლასტიკა, მოზაიკა, კოლაჟი, კონსტრუქცია, ანაბეჭდი, კომპიუტერული ტექნოლოგიები; დეკორატიულ-გამოყენებითი საგნების დამზადება თიხის, ხის, ლითონის და სხვა მასალის თვისებების გათვალისწინებით.

საქართველოს ხელოვნება და კულტურა:

ინფორმაცია ხელოვნების ქართველ მოღვაწეებზე და მათ შემოქმედებაზე; ქართული ხელოვნების დარგები: კედლის მხატვრობა, არქიტექტურა, მინანქარი, ოქრომჭედლობა, ჭე-

დურობა და სხვ. საქართველოს სხვადასხვა კუთხის ხელოვნება, ხალხური შემოქმედება.

მსოფლიოს ხალხთა ხელოვნება და კულტურა:

სხვადასხვა ეპოქის ხელოვნება (ძველი აღმოსავლეთი, ანტიკური ხანა, შუა საუკუნეები, რენესანსი და სხვ.);

სტილური ნიშნები, თემატიკა (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების რომელი დარგი იყო განვითარებული და რატომ); ეპოქის ისტორიული, სოციალური, რელიგიური და პოლიტიკური კონტექსტი და მისი გავლენა მომდევნო პერიოდის ხელოვნებაზე;

თანამედროვე ხელოვნების კონცეფციები, მიმდინარეობები და ფორმები (ტექნოლოგიები, თეორიები, გამომსახველობითი ხერხები, მასალა) ხელოვნების როლი საზოგადოების ცხოვრებაში.

სხვადასხვა მხატვრული სტილი და ძირითადი მიმდინარეობები ხელოვნებაში:

გოთური, რომანული, მანიერიზმი, ბაროკო, როკოკო, კლასიციზმი, რეალიზმი, იმპრესიონიზმი, ავანგარდიზმი (ფოვიზმი, ფუტურიზმი და სხვა).

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების უახლესი კონცეფციები და ფორმები:

ტექნოლოგია, თეორიები, გამომსახველობითი ხერხები, მასალა, რა ცვლილებები ხდებოდა ხელოვნებაში (ფერწერა, ქანდაკება, გრაფიკა, არქიტექტურა, დიზაინი და ა.შ.) და რომელი მიმდინარეობები ცვლიდა ერთმანეთს მე–20 საუკუნის დასაწყისიდან დღემდე.

სახვითი ხელოვნების დარგების და ჟანრების წარმოშობისა და განვითარების ისტორია.

სწავლების მეთოდები

მოსწავლეზე და შედეგზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის დაგეგმვა:

სტანდარტის მოთხოვნების გათვალისწინებით საგაკვეთილო მიზნების განსაზღვრა; დასახული მიზნების შესაბამისი სხვადასხვა ტიპისა და სირთულის მქონე დავალებების შერჩევა ან შედგენა ცოდნის ათვისების პირველ (წვდომა-გაგება), მეორე (გავარჯიშება), თუ მესამე (დაუფლების) ფაზისათვის;

სტანდარტის მოთხოვნების გათვალისწინებით გრძელვადიანი სასწავლო პროცესის დაგეგმვა:

გრძელვადიანი მიზნის განსაზღვრა;

ამ მიზნის განხორციელებისათვის საჭირო უნარ-ჩვევების (პრაქტიკული, საინტერპრეტაციო, ანალიზის, კვლევის, საპრეზენტაციო, კომუნიკაციური და სხვ.) დადგენა;

შუალედური და მოკლევადიანი მიზნების განსაზღვრა დადგენილი უნარ-ჩვევების განსავითარებლად;

შესაბამისი ტიპისა და სირთულის სავარჯიშოების შერჩევა ან შედგენა ცოდნის ათვისების პირველ (წვდომა–გაგების), მეორე (გავარჯიშების), თუ მესამე (დაუფლების) ფაზისთვის, რათა მოსწავლეები ეტაპობრივად მოემზადონ დასახული გრძელვადიანი მიზნის განსახორციელებლად.

სტანდარტის მოთხოვნების შესაბამისი ჯგუფური სამუშაოს დაგეგმვა (მაგ.: პროექტი, აქტივობა ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით, ინტერდისციპლინარული აქტივობები/პროექტები): მიზნების განსაზღვრა, სხვა საგნებთან კავშირის დადგენა, მიზნების შესაბამისი იდეის/თემისა და დავალების შერჩევა, მონაწილეთა რაოდენობისა და ფუნქციების განსაზღვრა, განხორციელების ეტაპების, გზებისა და საშუალებების განსაზღვრა;

გაკვეთილისათვის შერჩეული სავარჯიშოების/დავალებების განსახორციელებლად საჭირო დროის განსაზღვრა, თითოეული აქტივობის მსვლელობის ეტაპების დაგეგმვა და სწავლების ორგანიზების სათანადო ფორმების შერჩევა: ჯგუფური, წყვილური, ინდივიდუალური, მთელი კლასის მონაწილეობით მუშაობა; შეფასების მიზნებისა და სტრატეგიების განსაზღვრა.

მოსწავლეზე და შედეგზე ორიენტირებული საგაკვეთილო პროცესის წარმართვა:

გაკვეთილების ჩატარება გეგმის მიხედვით;

ისეთი ხერხების გამოყენება, რომლებიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა მოტივირებას გასაცნობი მასალის მიმართ: მასალის შერჩევისას მოსწავლეთა შესაძლებლობისა და ინტერესების გათვალისწინება, წინმსწრები სამოტივაციო აქტივობების შემუშავება – ვარაუდების გამოთქმა, მოსწავლის პირად გამოცდილებასთან შინაარსის/ინფორმაციის დაკავშირება, მოსწავლის ცოდნის გააქტიურება, საინტერესო ამოცანების დასმა, აზრის გამოთქმისა და მსჯელობის წახალისება და სხვა;

მოსწავლეთა მოტივირება სხვადასხვა სახის აქტივობაში ჩასაბმელად: მოსწავლის ინტერესებთან და მის პირად გამოცდილებასთან დაკავშირებული თემების/ საკითხების შერჩევა, თვითგამოხატვის საშუალების მიცემა, არჩევანის (თემა, მასალა, გამომსახველობითი ხერხები და სხვ.) საშუალების მიცემა, საინტერესო დავალებების შეთავაზება და სხვა;

მოსწავლეებისათვის ამოცანების/პრობლემების დამოუკიდებლად გადაჭრის უნარ-ჩვევის განვითარება, მათი სათანადო სტრატეგიებით აღჭურვა: მიზნის განსაზღვრა, იდეების გენერაცია-დახარისხება, დაგეგმვა, მოდელებზე დაკვირვება, საჭირო მასალის თავმოყრა/მოძიება, ჩანახატის, ესკიზის შექმნა მომავალი ნამუშევრისათვის, შედეგის გაუმჯობესება-გადამუშავება თვითშეფასების/თანაშეფასების, მეწყვილესთან აზრის გაცვლის, ურთიერთდახმარების გზით და სხვა;

ისეთი ხერხების გამოყენება, რომლებიც უზრუნველყოფს თითოეული მოსწავლის ჩაბმას საკლასო აქტივობებში: დიფერენცირებული მოთხოვნების წაყენება მოსწავლეთა შესაძლებლობების გათვალისწინებით, სხვადასხვა ტიპის და სირთულის ამოცანების დასმა, კლასში პასუხების/მოსაზრებების შედარება-გაანალიზების ხელშეწყობა, საკამათო საკითხებზე დისკუსიის წახალისება და სხვა;

შედეგების დამოუკიდებლად გაუმჯობესების ხელშეწყობა: მოსწავლეთა ჩართვა შეფასების კრიტერიუმების შემუშავების, თვითშეფასებისა და თანაშეფასების პროცესში; ხელშეწყობა, რომ მათ დამოუკიდებლად განსაზღვრონ სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემები, საკუთარი სუსტი და ძლიერი მხარეები, აღმოფხვრან ხარვეზები, მოიძიონ პრობლემათა გადაჭრის გზები და სხვა;

დავალების ინსტრუქციების ნათლად ჩამოყალიბება.

შეფასების მრავალფეროვანი მეთოდების გამოყენება შედეგზე და მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის უზრუნველსაყოფად:

განმავითარებელი შეფასების გამოყენება მოსწავლეთა შედეგების გაუმჯობესების მიზნით: მდგომარეობის შემოწმება ცოდნის ათვისების სამივე დონეზე (I. ოპერაციის წვდომა; II. ოპერაციის გავარჯიშება; III. ოპერაციის დაუფლება), კონკრეტული პრობლემების წარმომშობი მიზეზების გამოვლენა და სათანადო აქტივობების დაგეგმვა მათ აღმოსაფხვრელად;

განმსაზღვრელი შეფასების გამოყენება ცოდნის ათვისების მესამე ფაზაში;

სასწავლო მიზნებისა და შეფასების სტრატეგიების ურთიერთშეთანხმება: მიზნების შესაბამისი შეფასების კრიტერიუმებისა და ხერხების შერჩევა/შემუშავება, კომპლექსური დავალებების შესაფასებლად სათანადო კრიტერიუმების სქემების (რუბრიკების) შემუშავება და თითოეულის წონის განსაზღვრა დასახული პრიორიტეტული მიზნების გათვალისწინებით;

შეფასების წარმოება მოსწავლეთა მრავალმხრივი განვითარების უზრუნველსაყოფად: სასწავლო პროცესში მრავალფეროვანი კრიტერიუმების შერჩევა-შემუშავება (შემოქმედებითობა, თანამშრომლობის უნარი, ორგანიზებულობა და სხვა).